

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อมีการตายเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการตามตามธรรมชาติหรือการตายโดยผิดธรรมชาติ สิ่งสำคัญที่จะช่วยบอกถึงสาเหตุแห่งการตายนั้นได้ก็คือ "การชันสูตรพลิกศพ" เพราะการชันสูตรพลิกศพนอกจากจะสามารถบอกถึงสาเหตุแห่งการตายแล้วยังสามารถบ่งชี้ไปถึงว่า ผู้ตายเป็นใคร, ตายมานานเท่าใดแล้ว, พฤติการณ์ที่ตาย และ อาจจะบ่งชี้ไปถึงบุคคลที่ทำให้ตายได้อีกด้วย เช่น

กรณีหนึ่ง นาง ก. บ่วยเป็นวัณโรคเรื้อรังกำลังเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง สามีมาเยี่ยมทุกวันเวลาบ่าย อาการของนาง ก. ไม่ดีขึ้นเลยทั้งๆที่แพทย์ให้การรักษาอย่างถูกต้องตามหลักการแพทย์ ในที่สุดนาง ก. ก็ถึงแก่ความตายภายหลังจากรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน 3 เดือน แพทย์สงสัยในเหตุตายนาง ก. จะตายจากวัณโรคหรืออย่างไรจึงขอตรวจศพดู ภายหลังการตรวจศพโดยละเอียดพบว่าผู้ตายตายเพราะพิษสารหนูซึ่งแสดงว่าตลอดระยะเวลาที่บ่วยอยู่ในโรงพยาบาล นาง ก. ได้รับสารหนูเข้าไป ซึ่งจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อมาทราบว่าสามีของนาง ก. เป็นผู้กระทำ โดยต้องการจะฆ่านาง ก. ภรรยาตนเพื่อจะได้สมบัติของนาง ก. และแต่งงานใหม่โดยที่ทุกครั้งที่มาเยี่ยมนาง ก. ที่โรงพยาบาลจะเอาสารหนูผสมอาหารให้นาง ก. กินในขนาดน้อยๆจนสารหนูสะสมมากขึ้นในร่างกายจนเกิดเป็นพิษขึ้นให้นาง ก. ถึงแก่ความตาย ซึ่งในรายนาง ก. นี้ ถ้าไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็แน่นอนว่าไม่มีทางที่จะทราบ และอาจคิดว่าเสียชีวิตเนื่องจากวัณโรคเรื้อรัง

กรณีที่สอง นาย ข. เป็นผู้ต้องหาถูกกักขังและพวกจับมาขังไว้ ต่อมากักขังและพวกคุมขังนาย ข. จนถึงแก่ความตาย หลังจากนั้นได้ใช้ผ้าขาวม้าของนาย ข. ผูกคอตาย ข. ไว้แล้วแขวนไว้กับช้อนในห้องในบ้าน แล้วแจ้งกับญาติของนาย ข. ว่านาย ข. ผูกคอตายเองตาย ญาติสงสัยจึงร้องเรียนพนักงานสอบสวน จึงมีการตรวจศพต่อมาหลังการตรวจศพพบว่านาย ข. ถูกทำร้ายจนกระดูกซี่โครงหักหลายแห่ง กระดูกซี่โครงที่มดตะนอยบดมีโลหิตออกมาก อันเป็นสาเหตุแห่งการตาย การแขวนคอตายขึ้นเมื่อตายแล้วเพื่อเป็นการอำพรางคดี จนในที่สุดกักขังและพวกจึงรับสารภาพว่าฆ่านาย ข. ตาย ในรายนี้ถ้าไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็ไม่มีทางทราบเหตุที่ทำให้ตายอย่างแน่นอน

ความผิดต่อชีวิตนั้นถือว่าเป็นความผิดที่รุนแรง เพราะคุณธรรมในทางกฎหมายนั้นถือการคุ้มครองชีวิตเป็นเรื่องสำคัญ¹ บ้านเมืองใดที่มีกฎหมายมารองรับความผิดต่อชีวิตได้อย่างรัดกุมก็จะมีผลให้บ้านเมืองนั้นมีความเป็นอยู่อย่างสุขสงบ จึงเป็นที่ได้ว่า มาตรการซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อหาสาเหตุแห่งความตาย คือ "การชันสูตรพลิกศพ" ซึ่งมีความสำคัญมากและกฎหมายของทุกชาติทุกประเทศก็จะระบุให้มีการชันสูตรพลิกศพ²

ประโยชน์ของการตรวจศพ

¹ คณิศ ฝนคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 47.

² Voigt, Jorgen, "Legal Medicine in Europe," Forensic Science 10 (July-December 1977) : 3-86.

1. เพื่อช่วยเหลือขบวนการยุติธรรมและพนักงานสอบสวน

เพื่อให้ได้หลักฐาน และข้อเท็จจริงการการตรวจศพ และผ่าศพ โดยเฉพาะในคดีฆาตกรรม เช่น ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร, ตายมานานเท่าใด, สาเหตุตายและพฤติการณ์ที่ตายได้ว่าเป็นการตายแบบอุบัติเหตุ ฆ่าตัวตาย หรือเป็นการถูกฆ่าตาย ในทางปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอาจต้องไปยังสถานที่เกิดเหตุตรวจด้วย เพื่อสรุปผลหาพฤติการณ์ที่ตายได้แน่ชัดขึ้น

2. เพื่อป้องกันคนบริสุทธิ์ให้พ้นข้อหาว่าเป็นผู้ประกอบอาชญากรรม

เพราะในบางครั้ง การตายที่เกิดขึ้นเป็นการตายโดยธรรมชาติ อาจถูกกล่าวหาว่าเป็นคนฆ่า เช่น คนร้ายวิ่งหนีตำรวจซึ่งมีอายุมากตำรวจหกล้มเองและมีบาดแผลฟกช้ำที่หน้าอกและแขนขา ต่อมาเกิดอาการเขียวหมดสติและตาย สาเหตุตายอาจเป็นจากโรคธรรมชาติ เช่น หัวใจวายจากเส้นเลือดไปเลี้ยงหัวใจตีบ หรืออาจตายจากหกล้มหัวและหน้าอกพาดพื้นแล้วเลือดออกในเนื้อสมองก็ได้ ถ้าตรวจศพและผ่าอย่างละเอียดก็สามารถบอกได้ว่า สาเหตุการตายและพฤติการณ์ที่ตายคืออะไร

3. เพื่อป้องกันหรือเปิดเผยถึงอันตรายต่อสาธารณชน

3.1 เพื่อเปิดเผยโรคติดต่อที่ระบาดต่างๆ เช่น อหิวาตกโรค วัณโรค ไทฟอยด์ หรือ โรคเอดส์ เป็นต้น

3.2 เพื่อเปิดเผยและป้องกันยาที่อันตราย, สารเคมี หรืออาหารบางชนิดที่มีพิษซึ่งอาจทำให้ตายได้ ถ้ารับประทานเข้าไป ยาต่างๆที่ขายอยู่ตามร้านทั่วไปประชาชนอาจซื้อโดยไม่มีใบสั่งแพทย์อาจกินเกินขนาด หรือยา

บางอย่างกินแล้วเกิดอาการแพ้ถึงตายได้ เช่น มีตัวอย่างคนแพ้ยาลิโนโซลีนไปซื้อยากินเองตามร้านภายหลังกินไปไม่กี่นาทีต้องไปโรงพยาบาลเพราะแพ้ยาและตาย

สารเคมีต่างๆ เช่น พกยาฆ่าแมลง ยาฆ่าวัชพืชใช้ในทางเกษตรอาจทำให้เกิดแก่ความตายโดยกินเข้าไป และอาจเข้าทางผิวหนังและทางลมหายใจ อาหารอาจมีสารพิษปนอยู่ทำให้เกิดแก่ความตายได้ ในต่างจังหวัดน้ำดื่มกินอาจมีสารพิษตามธรรมชาติอยู่ เช่น เคยมีข่าวคนกินน้ำในบางที่เกิดมีอาการทางสมองจากพิษของสารตะกั่ว

3.3 โรคที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งในปัจจุบันนี้มีโรงงานต่างๆ เกิดขึ้นมากมายอาจมีมาตรการในการป้องกันไม่เพียงพอคนงานอาจป่วยเป็นโรคต่างๆได้และบางครั้งอาจพิการและเสียชีวิตจากการทำงานได้ เช่น เคยมีคนงานในโรงงานผลิตถ่านไฟฉายถึงแก่กรรมโดยพิษสารแมงกานีสและทูปผลภาพไปตลอดชีวิตจากพิษสารแมงกานีส, คนงานเก็บมะม่วงดองที่บางขุนเทียนเสียชีวิตในล้มมะม่วงดองขณะลงไปเก็บมะม่วงดองจากแกสไฮโดรเจนซัลไฟด์, ในต่างประเทศก็เคยปรากฏการเสียชีวิตเนื่องจากลงไปนอูมิงใต้ดิน เพื่อตรวจมาตรวัดน้ำ สาเหตุที่ตายเนื่องจากปริมาณออกซิเจนต่ำซึ่งเป็นผลมาจากตะไคร่น้ำที่ขึ้นในนั้น¹

¹Rho, Young-Myun, "Acute Stagnant Air Syndrome,"

The American Journal of Forensic Medicine and Pathology 7

(January 1986) : 46-49.

จากประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องโรคซึ่งเกิดเนื่องจากการทำงาน ได้แก่ โรคเกิดจาก สารหนู ตะกั่ว แมงกานีส ฟอสฟอรัส ยาเฮโลเจนที่เป็นพิษ เบนซีน อนุพันธ์ไนโตรที่ และอนุพันธ์อะมิโน พรอท โครเมียม คาร์บอนไดซัลไฟด์ โรคแอนแทรกซ์ โรคแอสเบสโตสิส โรคนิวโมโคนิโอสิส โรคบิสซิโนสิส โรคเกิดจากคาร์บอนเตตราคลอไรด์ และโรคหรือการเจ็บป่วยอย่างอื่น ซึ่งเป็นผลเนื่องจากการทำงาน

4. เพื่อเป็นการช่วยเหลือและให้ความยุติธรรมในคดีแพ่ง

4.1 การประกันชีวิตและประกันอุบัติเหตุต่างๆ ในแง่ของการประกันชีวิตถ้าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ เช่น อุบัติเหตุทางบริษัทประกันชีวิต อาจจะต้องจ่ายค่าประกัน 2 เท่า แต่บางครั้งผู้เอาประกันกินยาฆ่าตัวเองตายทางบริษัทประกันชีวิตอาจจะไม่จ่ายค่าประกันก็ได้ บางครั้งผู้รับผลประโยชน์อาจฆ่าคนที่มีประกันแล้วเอาพรางให้เป็นอุบัติเหตุเพื่อจะรับเงินประกันก็ได้

4.2 การจ่ายเงินทดแทนในการทำงานจากโรคที่เกิดจากการทำงานและถึงแก่ความตาย

4.3 ช่วยตอบปัญหาต่างๆจากการตายเพื่อช่วยในขบวนการยุติธรรม เช่น บอกสาเหตุว่าเป็นการตายจากธรรมชาติ¹ ไม่ว่าจะถูกวางยาพิษหรือ

¹สมชาย ผลเอี่ยมเอก. นิติพยาธิวิทยา, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร :ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2525), หน้า 2-4.

ให้การรักษาการพยาบาลไม่ทันตัวอย่างเช่น ผู้ตายป่วยด้วยโรคหัวใจมีมรดกมาก ได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้กับคนใกล้ชิด เมื่อเกิดการตายขึ้นญาติสงสัยว่าคนใกล้ชิดอาจวางยาเพื่อหวังมรดกหรือหวังเหนี่ยวไม่ให้เกิดการรักษา เพื่อให้คนไข้ตายจากโรคหัวใจหรือหวังเหนี่ยวเพื่อให้ไปโรงพยาบาลไม่ทัน เพราะกลัวว่าถ้ามีชีวิตต่อไปอาจเปลี่ยนใจทำพินัยกรรมใหม่ การตรวจศพอย่างละเอียดก็สามารถบอกได้ว่าเป็นการตายจากโรคธรรมชาติจริง คือโรคหัวใจไม่ได้ถูกวางยาพิษ และถึงแม้จะไปโรงพยาบาลทันก็จะต้องตายเพราะหัวใจหยุดเต้นแล้ว

การชันสูตรพลิกศพที่นับได้ว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือการชันสูตรพลิกศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล¹ ซึ่งเสด็จสวรรคตเมื่อ วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 เวลา 9.00 น. ผลการชันสูตรได้ข้อสรุปว่าเป็นการปลงพระชนม์ ตรงข้ามกับแถลงการของรัฐบาลในรัฐสภาที่ว่าเป็นอุบัติเหตุจากปืน ยูเอส อาร์เอ็ม 11 มิลลิเมตร เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงต้องกระสุนปืนที่พระนลาฏกระสุนทะลุจากหน้าผากออกท้ายทอย ทาลายสมองใหญ่ แนวกระสุนเริ่มจากซ้ายของแนวกลางไปออกทางขวา และเฉียงจากบนลงล่าง แต่ในหลวงทรงถนัดขวาและจะทรงใช้พระหัตถ์ขวาจับปืน 11 มิลลิเมตร ซึ่งมีน้ำหนักสั้นโถกว่า 3 กิโลกรัม แล้วทำให้ปืนลั่นไม่ได้ เพราะจะทรงกำพระหัตถ์แน่นไม่ได้ เนื่องจากกล้ามเนื้อ Extensor digitorum รั้งไว้, และผู้เห็นพระบรมศพทรงายอยู่เหมือนหลับ พระเนตรหลับ พระกรทอดไปตามพระองค์ พระหัตถ์แบอยู่ตามสบาย ถ้ากระสุนทาลายสมองใหญ่จะต้องเกิด cadaveric spasm และจะต้องเป็นพระกรงอ และพระหัตถ์อยู่ในท่าที่บ่งว่าจับปืน จึงเป็นไปได้ที่พระ

¹ศิริราชร้อยปี ประวัติและวิวัฒนาการ พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิคตอรีเพาเวอร์พอยท์ จำกัด, 2531), หน้า 193-194.

องค์จะทำที่ปั่นลั่น ทั้งจากการตรวจหวักระสุนปืนของกลางก็เรียบเหมือนหวักระสุนยิงเป้ากระดาช ไม่บูบู้เหมือนกระสุนที่ใช้ทดลองยิงศพ คณะแพทย์ที่ตรวจได้ให้การศับ "ศาลากลาง เมือง" ซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบสวนที่รัฐบาลตั้งขึ้น

ตั้งนั้นการชันสูตรพลิกศพ จึงเป็นหัวใจของการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อคลี่คลายและบอกถึงสาเหตุการตายและพฤติการณ์ที่ทำให้ตายได้, ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการหาผู้กระทำหวักระทำให้ตายในกรณีที่ถูกฆ่าตายด้วย จึงเห็นได้ว่าเรื่องการชันสูตรพลิกศพเป็นเรื่องที่สำคัญและนำให้ความสนใจอย่างยิ่ง

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษานเรื่องการชันสูตรพลิกศพก็เพื่อจะให้ทราบถึงเรื่องการชันสูตรพลิกศพในหัวข้อต่อไปนี้

1.2.1 เพื่อให้ทราบถึงความหมายของการชันสูตรพลิกศพ

1.2.2 เพื่อให้ทราบถึงประวัติและความเป็นมาของการชันสูตรพลิกศพทั้งในอังกฤษ, สหรัฐอเมริกา และในประเทศไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพโดยตรงฉบับแรก

1.2.3 เพื่อให้ทราบถึงระบบการชันสูตรพลิกศพที่สำคัญ และระบบที่ใช้อยู่ในประเทศไทย

1.2.4 เพื่อให้ทราบถึงวิธีการชันสูตรพลิกศพ ตามกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบัน

1.2.5 เพื่อให้เข้าใจถึงความเกี่ยวข้องระหว่างการชั้นสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญา เช่น การชั้นสูตรพลิกศพกับการตรวจสอบ ฐานะของฝ่ายแพทย์ในการชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน แพทย์เอกชันกับการชั้นสูตรพลิกศพ การขุดศพเพื่อทำการชั้นสูตรและ เรื่องที่แพทย์จะ เข้าช่วยตรวจสอบความจริงในคดีได้อย่างไร

1.2.6 เพื่อเสนอข้อ เสนอแนะบางประการในเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพ

1.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จะทำเป็นแบบวิจัยเอกสาร โดยจะทำการศึกษาค้นคว้าจาก ตำรา ตำบทยุทธศาสตร์และคำสั่งระเบียบต่างๆ รวมทั้งจากวารสาร เช่น

- 1.3.1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148-156
- 1.3.2 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาคภาษาอังกฤษ
- 1.3.3 ระเบียบของกรมตำรวจในเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพ
- 1.3.4 บทความในวารสาร เช่น ดุลพาท, วารสารนิติศาสตร์, สารศิริราช, แพทยสภาสาร ฯลฯ
- 1.3.5 ตำราทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น คําอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หลังจากการศึกษาวิจัยเอกสารดังกล่าวข้างต้นก็จะทำการเรียบเรียงเรื่องราวเป็นบทๆ โดยให้เนื้อหาครอบคลุมถึงรายละเอียดดังกล่าวไว้ในวัตถุประสงค์ จากนั้นก็จะได้ทำการสรุปและ เสนอแนะข้อปลักย่อยบางประการ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงความหมายของการชั้นสูตรพลิกศพ
2. ได้ทราบถึงประวัติและความเป็นมาของการชั้นสูตรพลิกศพ
3. ได้ทราบถึงระบบการชั้นสูตรพลิกศพที่มีอยู่ และระบบที่ใช้อยู่ใน

ประเทศไทย

4. ได้ทราบถึงการชั้นสูตรพลิกศพในประเทศไทย
5. ได้เข้าใจถึงการชั้นสูตรพลิกศพกับการดำเนินคดีอาญาของไทย

โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายแพทย์ เช่น

- ก. การเข้าชั้นสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวน
 - ข. การชั้นสูตรพลิกศพกับการตรวจสอบความจริง
 - ค. ฐานะของแพทย์กับการเป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวน
 - ง. แพทย์เอกชนกับการชั้นสูตรพลิกศพ
 - จ. แพทย์จะเข้าช่วยตรวจสอบความจริงในคดีได้อย่างไร
 - ฉ. การยุติศพเพื่อทำการชั้นสูตร
6. ได้แนวคิดที่แทรกอยู่ในบทต่างๆที่ศึกษารวมถึงข้อปลีกย่อยในบท

ข้อเสนอแนะและสรุป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย